

РЕТРОСПЕКТИВНАЯ КОНВЕРСИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ РЕСУРСОВ НАЦИОНАЛЬНОЙ БИБЛИОТЕКИ БЕЛАРУСИ

Буравкин А.Г.,
Национальная библиотека Беларуси

Рэтраспектыўная канверсія інфармацыйных рэсурсаў — гэта навукова-вытворчы працэс пераходу да новага віду інфармацыйна-тэхналагічнага мадэлявання. Такі працэс ажыццяўляецца на ўзроўні пераўтварэння (традыцыйных) інфармацыйных мадэляў у адпаведныя новаму праграмнаму і апаратнаму забеспячэнням. Мэта яго — стварэнне ўмоў для надзейнага захавання і вольнага доступу да інфармацыі, зафіксаванай (раней) на базе састарэлай тэхналогіі. Актуальнасць праблемы рэтраспектыўнай канверсіі інфармацыйных рэсурсаў узрастае ва ўмовах станаўлення інфармацыйнага грамадства.

Інфармацыйнае грамадства мае наступныя вызначальныя рысы:

- блізкая да абсалютнай ступень распаўсюджвання камп’ютэрнай тэхнікі («камп’ютэр — у кожным доме»);
- роўныя магчымасці доступу і хуткага атрымання асобамі поўнай і дакладнай інфармацыі любога віду і прызначэння;
- роўныя магчымасці апэратыўнай камунікацыі паміж асобамі, устаноўамі незалежна ад іх дзяржаўнай прыналежнасці і тэрытарыяльнага месцазнаходжання;
- стварэнне і развіццё новых форм дзейнасці на аснове інфармацыйных тэхналогій, у тым ліку ў сферы творчасці, выхавання, адукацыі і г.д.;
- пераўтварэнне дзейнасці сродкаў масавай інфармацыі на аснове тэхналагічнага спалучэння з камп’ютэрнымі сеткамі.

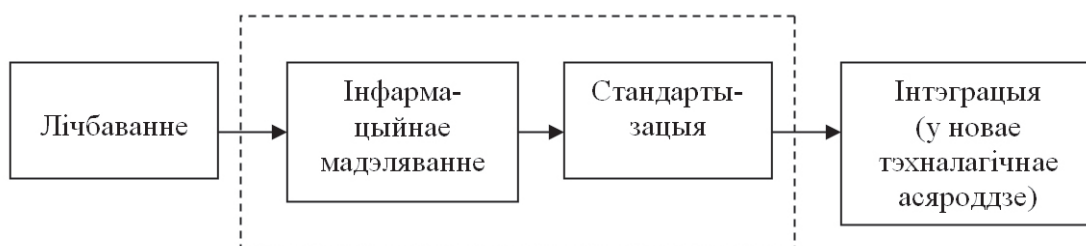
У інфармацыйным грамадстве рэтраспектыўная канверсія інфармацыйных рэсурсаў увасабляе адзін са сродкаў захавання культурнай спадчыны. Апошняя функцыя ажыццяўляецца ў дзяржаўных сістэмах комплексам інстытутаў, важнейшым сярод якіх з’яўляецца Нацыянальная бібліятэка. У сваю чаргу вырашэнне задач рэтраспектыўнай канверсіі для Нацыянальнай бібліятэкі істотным чынам уплывае на эфектыўнасць абслугоўвання чытачоў і карыстальнікаў.

Агульная схема рэтраспектыўнай канверсіі інфармацыйных рэсурсаў выглядае наступным чынам (мал. 1):

Лічбаванне — «лічбавае мадэляванне», стварэнне зыходнай камп’ютэрнай мадэлі для захавання «электроннага вобразу» аб’екта-арыгінала (сканаванне, фатаграфаванне і г.д.). Асноўныя праблемы ажыццяўлення вызначаюцца значнасцю аб’ёмаў лічбавання.

Інфармацыйнае мадэляванне — стварэнне структуры, адказнай за пошук «электроннага вобразу». Прадугледжвае аналітычныя працэдурны, аўтаматызацыя якіх звязана з задачамі распазнання. Праблемы ажыццяўлення маюць фундаментальны характар.

Стандартызацыя — прывядзенне папярэдняй структуры ў адпаведнасць з інфармацыйнымі стандартамі прадметнай галіны. Мэта — стварэнне ўмоў для распаўсюджвання і інтэграцыі з іншымі рэсурсамі.

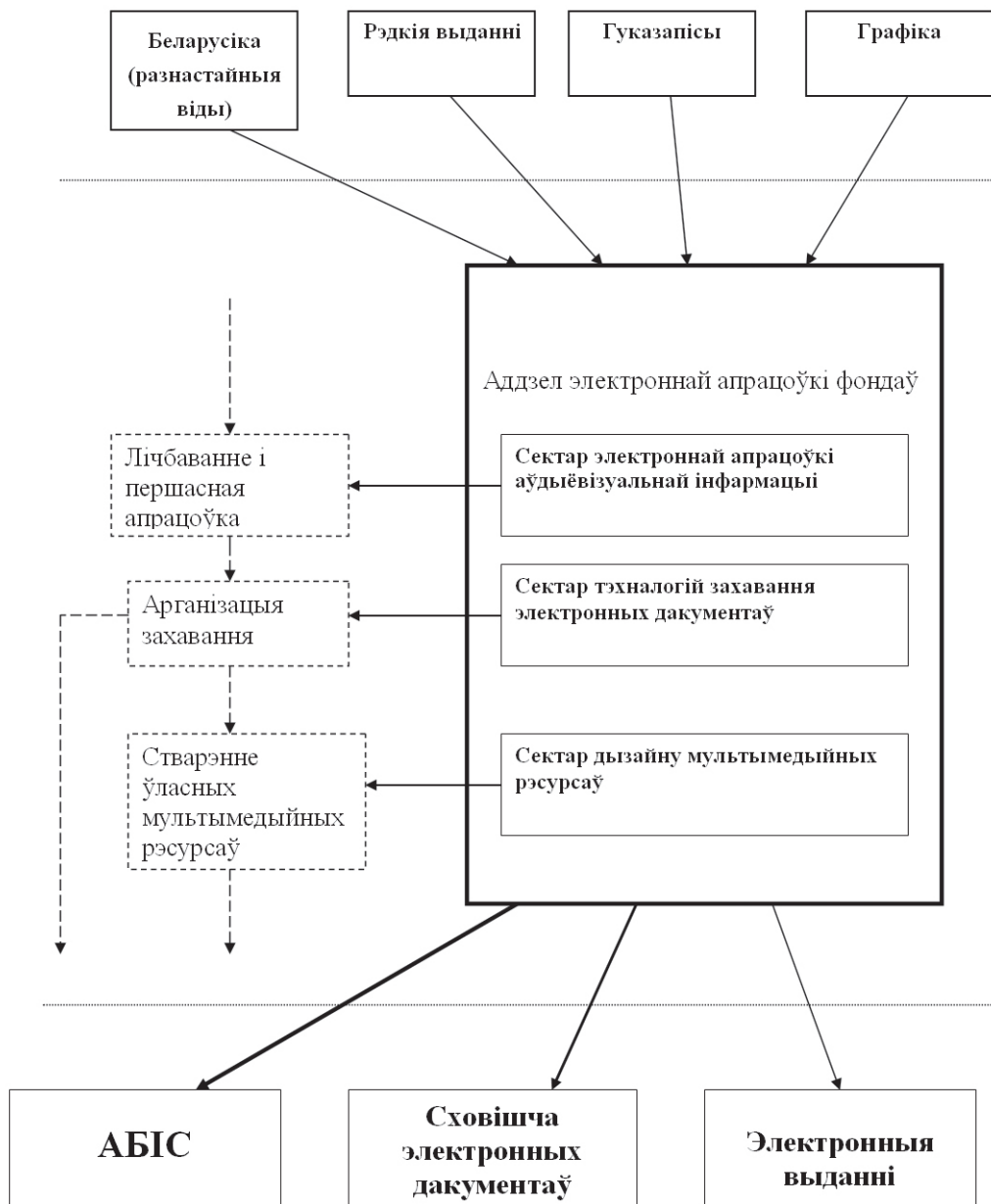

Мал. 1. Агульная схема рэтраспектыўнай канверсіі інфармацыйных рэсурсаў

Інтэграцыя прадугледжвае працэдуры ўключэння мультымедынай мадэлі аб'екта ў агульнае (новае) тэхналагічнае і праграма-тэхнічнае асяроддзе (банк звестак).

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі працэдуры рэтраспектыўнай канверсіі (ў шырокім сэнсе) прымяняюцца ў дачыненні карткавых каталогаў, рэдкіх і асабліва каштоўных друкаваных выданняў, гукавых запісаў на вінілавых дысках і магнітных лентах. Вялікія аб'ёмы канвертавання вызначаюць неабходнасць глыбокай аўтаматызацыі ўсіх этапаў працэдуры з мэтай паніжэння выдаткаў і скарачэння тэрмінаў для найхутчэйшай інтэграцыі, што ў сваю чаргу азначае забеспячэнне адзінага агульнага доступу карыстальнікаў да ўсіх разнастайных мультымедычных інфармацыйных рэсурсаў ў межах глабальнай аўтаматызаванай бібліятэчна-інфармацыйнай сістэмы. У той жа час лічбавыя мадэлі выкарыстоўваюцца для праектавання і стварэння новых інфармацыйных рэсурсаў, якія функцыянуюць незалежна ад інтэгральнага асяроддзя АБІС (тэматычныя рэсурсы на разнастайных носбітах (напрыклад, CD і DVD)).

Структура новастворанага аддзела электроннай апрацоўкі фондаў НББ адпавядае прыведзенай вышэй агульнай тэхналагічнай схеме.

Мал. 2. Структура аддзела электроннай апрацоўкі фондаў НББ

Асноўныя функцыі аддзела:

– навукова-метадычнае забеспячэнне ўкаранення і выкарыстання мультымедычных тэхналогій у дзейнасці НББ;

– стварэнне, падтрымка і захаванне мультымедычных інфармацыйных рэсурсаў НББ;

– першасная апрацоўка і захаванне электронных адлюстраванняў (копій) інфармацыйных рэсурсаў;

– арганізацыя працэсаў лічбавання тэкставых, графічных, аўдыё- і відэадакументаў.

Да бягучых задач аддзела адносяцца наступныя:

– ажыццяўленне навукова-даследчай работы па профілю аддзела (інфармацыйныя тэхналогіі ў разнастайных сферах дзейнасці, у першую чаргу — у культуры і мастацтве);

– распрацоўка інфармацыйных мадэляў электронных дакументаў;

– распрацоўка метадычнага забеспячэння працэсаў стварэння і электроннай апрацоўкі дакументаў на аснове мультымедычных тэхналогій;

– рэтраспектыўная канверсія карткавых каталогаў;

– падрыхтоўка арыгінал-макетаў тэматычных дыскаў;

– сканаванне і першасная камп’ютэрная апрацоўка карткавых каталогаў;

– лічбаванне тэкставых, графічных, аўдыё- і відэадакументаў.

Перспектыўныя задачы:

– распрацоўка і стварэнне поўнатэкставых і графічных баз звестак;

– распрацоўка і дызайн макетаў Інтэрнет-сайтаў з выстаўленнем мультымедычных матэрыялаў;

– вядзенне электроннага архіву Web-дакументаў;

– стварэнне і вядзенне сховішча электронных копій дакументаў.

Структура аддзела ўключае 3 сектары:

– сектар электроннай апрацоўкі аўдыёвізуальнай інфармацыі;

– сектар тэхналогій захавання электронных дакументаў;

– сектар дызайну мультымедычных рэсурсаў.

Інфармацыйныя рэсурсы на традыцыйных носьбітах паступаюць у аддзел, дзе ажыццяўляецца лічбаванне і першасная апрацоўка. Створаныя электронныя вобразы на выхадзе ўключаюцца ў АБІС, сховішча электронных дакументаў, электронныя выданні (мал. 2). Такая сістэма забяспечыць магчымасць аператыўнага доступу да інфармацыйных рэсурсаў НББ.